REFLECTION OF THE SCHOOL REFORM IN TECHNICAL EDUCATION IN SLOVAK REPUBLIC

Gabriel BÁNESZ

Abstract: In Slovak Republic, the school reform proceeds the second year. It has dramatically affected the content and extent of the subject which is supposed to fill the key competence in the field of technology. The author presents the results of a questionnaire, received by managing of the website EduTech Portal. The obtained data point to the fact that primary schools tend to assign technical subjects to their school programs.

Key words: School Reform, Web site EduTech Portal, technology education.

REFLEXIA ŠKOLSKEJ REFORMY V TECHNICKOM VZDELÁVANÍ NA SLOVENSKU

Resumé: V Slovenskej republike beží druhý rok školská reforma. Táto výrazným spôsobom zasiahla do obsahu a rozsahu predmetu, ktorý má naplniť kľúčové kompetencie pre oblasť techniky. Autor v článku uvádza výsledky ankety, ktoré získal pri správe webovej lokality EduTech Portal. Získané výsledky poukazujú na tú skutočnosť, že základné školy majú snahu zaraďovať predmety s technickým zameraním do svojich školských vzdelávacích programov.

Kľúčové slová: školská reforma, webová lokalita EduTech Portal, technické vzdelávanie.

1 Úvod

Školská reforma v Slovenskej republike sa v praxi začala prijatím zákona č. 245 O výchove a vzdelávaní (školský zákon) dňa 22. mája 2008. Názory na jej zavedenie do praxe sú rôzne od pozitívnych až k negatívnym. Stojí za pozornosť všimnúť si jej prípravu a celý priebeh, ktorý bol uskutočnený v relatívne krátkom čase.

Harmonogram a celú genézu školskej reformy uvádzame v niekoľkých bodoch:

1. 11. apríl 2007 bola Menovaná kurikulumná rada. Jej úlohou bolo pripraviť a koordinovať návrh zákona o výchove a vzdelávaní.
2. V decembri 2007 sa konalo zasadnutie odbornej verejnosti v Častej – Píle, ktorá pripomienkovala návrh zákona. V návrhu štátneho vzdelávacieho programu bol pre predmet Technika v 5. až 9. ročníku navrhnutý rozsah 1 hodina týždenne.
3. 14. februára 2008 účastníci konferencie InEduTech zverejnili svoje stanovisko k reforme v záveroch konferencie.
4. V marci 2008 sa uskutočnilo ďalšie rokovanie v Častej – Píle. Návrh štátneho vzdelávacieho programu obsahoval už len dotáciu pre predmet technika 0,5 hodiny v 7. a v 8. ročníku.
5. Návrh zákona o výchove a vzdelávaní bol predložený na rokovanie do NR SR v apríli 2008.

6. 22. mája 2010 bol zákon č. 245 O výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení neskorších predpisov prijatý Národnou radou SR.

7. 19. júna 2008 zákon podpísal prezident SR.
8. 19. júna 2008 bol Schválený Štátny vzdelávací program a vzorový Školský vzdelávací program.
9. 2. júla 2008 bol Zákon zverejnený v zbierke zákonov.

10. V auguste 2008 vstúpilo do platnosti 13 vyhlášok, ktoré sa viazali na uvedený zákon
11. Septembri 2008 - Zákon vstúpil do platnosti.
12. Od 2. septembra 2008 začali školy vyučovať podľa nových Školských vzdelávacích programov v 1., 5. ročníkoch ZŠ a v 1. ročníkoch na stredných školách.

Ako je z uvedeného zrejmé, tak príprava a spustenie školskej reformy na samotných školách bola veľmi hektická a spravidla školy mali na jej prípravu a zavedenie do praxe prakticky len **61 dní**. V tomto časovom intervale mali učitelia na školách: preštudovať zákon – vypracovať Školský vzdelávací program – preštudovať vyhlášky – upraviť Školský vzdelávací program podľa zverejnených vyhlášok – vypracovať obsahy predmetov – preškoliť sa podľa nových požiadaviek - absolvovať dovolenku.

Školská reforma priniesla viacero zmien. Ide hlavne o tzv. participatívny model

dvojúrovňového vzdelávania. Štát garantuje základnú úroveň vzdelávania na školách všetkých stupňov v tzv. Štátnom vzdelávacom programe (ŠVP) (70 %). Jednotlivé predmety, tak ako ich poznáme slovenský jazyk, matematika, fyzika, technika a pod., sú zaradené do ôsmich vzdelávacích oblastí. Vo vzdelávacej oblasti Človek a svet práce je zaradený predmet technika. Tento sa prioritne zameriava na technické vzdelávanie na nižšom sekundárnom vzdelávaní podľa ISCED 2. Štátny vzdelávací program stanovuje povinne všetkým školám učiť tento predmet v 7. a 8. ročníku v minimálnej časovej dotácii 0,5 hod. týždenne. Rovnako majú povinnosť tento predmet učiť aj na osemročných gymnáziách v 2. a 3. ročníku v časovej dotácii jedna hodina týždenne (ISCED 3).

Školy si tvoria zo ŠVP vlastné Školské vzdelávacie programy (ŠkVP). V nich je zahrnutý obsah ŠVP, ktorý si školy podľa svojich možností, potrieb môžu posilňovať voliteľnými hodinami alebo zaraďovaním nových predmetov. Jenou z možností je napríklad aj zaradiť predmet technika do piateho, šiesteho a deviateho ročníka a dotovať ho voliteľnými hodinami.

2 EduTech Portal

Nakoľko podľa nášho názoru školská reforma zastihla školy nepripravené, rozhodli sme sa im vyjsť v ústrety metodickou a technickou pomocou. Metodická pomoc spočívala vo vypracovaní vzdelávacích a výkonových štandardov pre 6. ročník tak, aby si ho školy mohli priamo zaradiť do svojich pripravovaných ŠkVP. Týmto spôsobom, sme sa snažili školám ukázať, ako sa takéto dokumenty zostavujú a ako sa dajú uplatňovať v praxi. Okrem toho sme základným školám prisľúbili pomoc pre predmet technika po stránke zabezpečenia učebných pomôcok. Treba totiž spomenúť, že na túto oblasť školská reforma moc nemyslela, nakoľko sa nové učebnice tvoria len teraz v druhom roku od začatia reformy.

Učebné pomôcky mali školy dostať v digitálnej podobe. Bol to jediný spôsob, ako sme mohli poskytnúť pomôcky čo najširšiemu okruhu škôl. Na rýchlu distribúciu týchto materiálov bola zriadená a 2. septembra 2009 aj spustená webová lokalita EduTech Portal. (<http://etp.pf.ukf.sk>). Lokalita je na prezeranie voľne prístupná. Školy napriek tomu sú na lokalitu registrované s vlastným kontom. Registrácia je potrebná len na preberanie súborov, ktoré obsahujú už spomínané učebné

pomôcky. O webovej lokalite sme už viac publikovali v článku Webová lokalita EduTech Portal (Bánész – Sitáš, 2009 s. 12 - 14).

3 Predmet technika na základných školách

Súčasne s registráciou škôl sme tieto oslovili aj krátkou anketou. Obsahovala dve otázky. V prvej sme sa pýtali, v ktorých ročníkoch učia predmet technická výchova podľa starých učebných osnov. Nakoľko druhým rokom beží školská reforma, tak v siedmom, ôsmom a deviatom ročníku majú školy povinnosť ešte učiť povinný predmet technická výchova podľa pôvodných učebných osnov.

Druhou otázkou sme zisťovali, ako plánujú, resp. ako už majú zaradený predmet technika do Školských vzdelávacích programov.

Išlo nám hlavne o to, či školy striktne dodržiavajú štruktúru predmetov a ich časových dotácií stanovenou Štátnym vzdelávacím programom v jednotlivých ročníkoch, alebo využívajú aj ďalšie možnosti celkovej filozofie školskej reformy.

Do ankety boli zaradené všetky školy, ktoré prejavili záujem o registráciu na EduTech Portal. Ponukou na registráciu sme oslovili všetkých 1455 plnoorganizovaných škôl druhého stupňa a 250 osemročných gymnázií v Slovenskej republike. Zo všetkých škôl o registráciu prejavilo záujem do konca mája 2010 490 škôl. Z tohto počtu je 437 základných škôl (30,03 %) a 53 osemročných gymnázií (21,20 %).

Z 437 základných škôl pri registrácii odpovedalo v ankete 400 škôl, čo predstavuje 91,53 % návratnosť ankety.

Údaje uvedené v tabuľke 1 predstavujú odpovede na prvú otázku ankety tých škôl, ktoré majú technickú výchovu povinnú. Totiž zo 400 základných škôl bolo 17 s vyučovacím jazykom maďarským a tieto nemajú v učebnom pláne zaradený predmet technický výchova.

ročník	7.	8.	9.
učí	345 (90,07 %)	359 (93,73 %)	353 (92,16 %)
neučí	38 (9,93 %)	24 (6,27 %)	30 (7,84 %)

Tab 1: Prehľad vyučovania technickej výchovy

Z celkového počtu 383 základných škôl učí v školskom roku 2009/2010 technickú výchovu v 7. ročníku 90,07 % škôl. V ôsmom ročníku je to 93,73 % a v deviatom ročníku 92,16 % škôl. Na tejto situácii je zarážajúca tá skutočnosť, že predmet technická výchova je vo všetkých ročníkoch podľa pôvodných učebných osnov

povinná. Dôvody tejto situácie môžu byť nasledovné. V prvom rade školy si nahrádzajú technickú výchovu hlavne predmetom práca s počítačom. Nevieme si predstaviť, že by si školy takéto niečo dovolili napríklad s povinným prírodovedným a humanitným predmetom. Za posledné roky sa ani školská inšpekcia veľmi tomuto predmetu nevenovala. Zrejme to nepovažuje za potrebné, nakoľko sa naša republika v priemysle prioritne zameriava na automobilový priemysel a tu asi nájdú lepšie „uplatnenie“ ľudia s humanitným vzdelaním.

Údaje v tabuľke 1 udávajú len celkové hodnoty po jednotlivých ročníkoch. Jednotlivé varianty zaradenia technickej výchovy sú zrejmé z grafu 1. V podstate prichádzajú do úvahy štyri varianty zaradenia technickej výchovy v jednotlivých ročníkoch:

- Variant A – technická výchova v ročníkoch 7 až 9.
- Variant B technická výchova v dvoch ročníkoch.
- Variant C technická výchova v jednom ročníku.
- Variant D technická výchova nie je zaradená vôbec.

Graf 1 technická výchova podľa jednotlivých variantov

V ročníkoch 7 až 9 sa učí technická výchova na 329 školách, čo predstavuje 86 % z celkového počtu. V dvoch ročníkoch má technickú výchovu zaradených 8 % škôl. Na šiestich školách učili technickú výchovu len v jednom ročníku a na 16 školách neučili technickú výchovu vôbec.

Druhou otázkou ankety sme zisťovali ako školy zaradili, prípadne plánujú zaradiť predmet technika do svojich pripravovaných ŠkVP.

Ako je zrejmé z grafu 2, tak až 56 % základných škôl plánuje učiť predmet technika nad minimálnu úroveň, stanovenou ŠVP. Tento stav je príjemným prekvapením. Školy podľa nás pochopili, že musia vzdelávať žiakov aj v technike a praktických zručnostiach

Graf 2 Zaradenie predmetu technika do ŠkVP

Zaradenie predmetu do jednotlivých ročníkov školy volili rôzne. My sme jednotlivé kombinácie rozdelili znovu do variantov:

- Variant a technika zaradená do všetkých ročníkov (5 až 9)
- Variant b technika zaradená v štyroch ročníkoch
- Variant c technika zaradená do troch ročníkov
- Variant d technika zaradená v ročníkoch 7 a 8 podľa ŠVP.

Graf 3 Zaradenie predmetu technika v jednotlivých variantoch

Ako z uvedených výsledkov vyplýva, tak predmet technika plánujú učiť vo všetkých ročníkoch druhého stupňa základnej školy na 41 školách. Ide síce len o 10 % z celkového počtu škôl, ktoré sa vyjadrili v ankete, no nás táto skutočnosť teší. Zrejme ide o školy, ktoré majú dobré zázemie na vzdelávanie v oblasti nadobúdania teoretických a praktických zručností.

Variant b plánuje využiť 98 základných škôl, čo predstavuje takmer štvrtinu. Najčastejšie školy v tomto variante uvádzali zaradiť predmet v ročníkoch 5 až 8. Dá sa predpokladať, že chcú zachovať kontinuitu z predmetom pracovné vyučovanie. Tento predmet je tiež zaradený do vzdelávacej oblasti Človek a svet práce a podľa ISCED 1 a má učiť vo štvrtom ročníku.

Pre variant c sa rozhodlo 86 škôl, čo predstavuje 22 %. Čiže, plánujú učiť predmet technika v troch ročníkoch na druhom stupni základných škôl. Najčastejšie školy plánujú

zaradiť predmet v ročníkoch 7 až 9. V tomto prípade ide skutočne o plán, nakoľko v 7. ročníku podľa ISCED 2 sa začne učiť predmet až od 1. septembra 2010.

Variant d plánuje použiť už spomínaných 44 škôl. Techniku chcú učiť len v minimálnom rozsahu stanoveným ŠVP.

Údaje, ktoré uvádzame pre 5. a 6. ročník zodpovedajú skutočnému zaradenému predmetu technika a údaje uvádzané pre ročníky 7 až 9 predstavujú plán škôl, ako zaradiť predmet do ŠKVP.

4 Záver

Základné školy sa nám v tejto ankete vyjadrovali ako plánujú zaradiť predmet technika do svojich ŠKVP. Na základe získaných výsledkov si dovoľujeme vysloviť nasledovné závery:

1. Nadpolovičná väčšina základných škôl plánuje učiť predmet technika nad minimálnu úroveň stanovenou v ŠVP.
2. Počet škôl, ktoré plánujú učiť predmet len v minimálnom rozsahu je stále pomerne vysoký.

Aby sa situácia mohla zlepšiť, bude musieť napokon riešiť aj tak samotné ministerstvo školstva. Ako sme už uviedli vyššie, tak zameranie priemyslu na Slovensku je na výrobu automobilov, prípadne elektrotechniky. Samotné firmy už avizujú nedostatok kvalifikovaných pracovných síl. Napríklad predseda cechu výrobcov a predajcov automobilov pán Július Hron uvádza, že technická výchova (technika) má byť už od prvého stupňa základnej

školy (Hron, 2009 s. 37). Technické vzdelávanie by malo preto začať práve na základných školách a rozvinúť sa na príslušných stredných odborných školách.

5 Literatúra

- [1] BÁNES, G. – SITÁŠ, J.: Webová lokalita EduTech Portal. In. Sborník Média a vzdělávání 2009. Praha: VŠ hotelová, 2009. s. 12-14. ISBN 978-80-86578-94-1
- [2] HRON, J.: Technické vzdelávanie ako súčasť všeobecného vzdelávania pre automobilový priemysel. In. Zborník Technické vzdelávanie ako súčasť všeobecného vzdelávania. Banská Bystrica: UMB, 2009. s. 37 ISBN 978-80-8083-878-2
- [3] LUKÁČOVÁ, D.: Úroveň vyučovania technickej výchovy v súčasnej škole. In. Journal of Technology and Information Education. Roč. 1, č. 1 2009. s. 92-95 ISSN 1803-537X

Článok je publikovaný ako súčasť riešenia projektu Kega č. 3/6396/08 Model komunikácie odbornej univerzitnej katedry s pedagogickou praxou v digitálnom informačnom prostredí.

doc. PaedDr. Gabriel Bánesz, PhD.

Katedra techniky a informačných technológií

Pedagogická fakulta UKF

Dražovská 4

949 01, Nitra, SR

Tel: +421 37 6408 342

E-mail: gbanesz@ukf.sk